

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Dicranales, **Familj:** Leucobryaceae, **Släkte:** *Leucobryum* (blåmossor), **Art:** *Leucobryum juniperoideum* - dansk blåmossa (Brid.) Müll.Hal. **Synonymer:** *Dicranum juniperoideum* Brid., *Leucobryum juniperoideum* (Brid.) C. Müll.

Kännetecken

Arten bildar upp till 8 cm höga, halvklotformiga, blåaktigt gröna kuddar. Skotten är kortare och har ibland ett taggigare utseende än den vanliga arten blåmossa *L. glaucum*. Bladet är uppdelat i en bred, plan basal del och en smalare, övre del med inrullade bladkanter. Hos dansk blåmossa är bladets basala del kortare än dess övre rörformiga del. Dessutom är bladen ofta men inte alltid något bågböjda. Den mycket breda nerven har i bladets nedre del två lager av hyalinceller. Detta syns i tvärsnitt, då man också kan se att den ett cellager tjocka bladskivan är 8-14 celler bred nära bladbasen. Arten är skildkönad och kapslar är ovanliga, men påträffas oftare än hos *L. glaucum*. Kapseln är ej eller endast svagt böjd och helt utan eller med en endast svagt utvecklad struma. Kapselskaftet är 0,8-1,2 cm långt. Sporererna är 18-20 µm i diameter. Specialiserad vegetativ förökning förekommer genom avfallande blad. Dansk blåmossa liknar blåmossa *L. glaucum* som dock har >7 mm långa blad, en 4-7 celler bred bladskiva och en tjockare nerv med ofta 3-4 lager hyalinceller i bladbasen. Dessutom har den en mer krökt kapsel med en tydligare struma och ett längre kapselskaft (1-1,8 cm).

Utbredning och status

Arten har en mer sydlig utbredning än sin vanligare släkting blåmossa *L. glaucum*. Dansk blåmossa upptäcktes i Europa 1962. Tidigare urskiljdes endast *L. glaucum* i Europa, varför det är möjligt att en del äldre material av *L. glaucum* i själva verket är dansk blåmossa. Arten synes vara sällsynt i Sverige och är endast funnen i den sydligaste delen. I Danmark tycks den vara något vanligare (Rasmussen 1973). Dansk blåmossa har en vid utbredning i Väst- och Centraleuropa österut till Kaukasus, men den saknas i Sydeuropa. Den är spridd österut till Kina och Japan och finns också på södra halvklotet - på Madagaskar med intilliggande öar.

Efter att ett begränsat herbariematerial etiketterat *L. glaucum* ombestämmts av Enroth & Hedenäs (1989) förelåg fynd från Blekinge (Asarum, Froarp 1917) och på Öland (Torslunda 1878, 1886). Arten är senare påträffad på några lokaler i Skåne, främst Söderåsen men även Hallands Väderö.

Ekologi

Dansk blåmossa växer skuggigt i äldre lövskog, gärna med bok eller ek. Den trivs med hög och jämn luftfuktighet och förekommer ofta i sluttningar av dalgångar. I Söderåsens nationalpark växer den i svällande mattor i sluttningar tillsammans med *L. glaucum*, västlig hakmossa *Rhytidiadelphus loreus* och skuggmossa *Dicranodontium denudatum*. Enligt uppgifter från Danmark och England förekommer den främst på väl-dränerad, näringsfattig sandjord, ibland på stenblock med ett tunt jordlager. Mogna kapslar påträffas framförallt under vinterhalvåret.

Hot

Dansk blåmossa är känslig för uttorkning och hotas främst av skogsavverkning och förändringar av dräneringsförhållanden.

Åtgärder

Arten bör eftersökas på de aktuella lokalerna och en kontroll bör göras av ett större herbariematerial för att bättre utreda artens utbredning och status i Sverige.

Övrigt

Utländska namn - DK: Lille Hvidmos, GB: Smaller White-moss.

Etymologi: juniperoideus (lat.) = enlik, lik barrträdssläktet Juniperus.

Uttal: [Levkóbryum juniperoidéum]

KEY FACTS Smaller White-moss. Shoots up to 8 cm long, forming glaucous green cushions with a spiny appearance. Leaves <7 mm long, basal part shorter than the more narrow upper part, near the base with 2 layers of hyaline cells. Capsules more common than in *L. glaucum*, slightly curved and somewhat inclined, strumose. Seta 0.8-1.2 cm. Vegetative propagation by small caducous leaves formed on short branches. - Found in oldgrowth deciduous forests, typically in ravines with beech and oak, predominately on well-drained nutrient-poor sand, sometimes on boulders with a thin soil cover. A rare species with a southern distribution.

Litteratur

Crundwell, A.C. 1972. *Leucobryum juniperoideum* (Brid.) Müll. in Britain. *J. Bryol.* 7: 1-5.

Enroth, J. 1989. *Leucobryum juniperoideum* (Dicranaceae) a new moss species for Finland. *Mem. Soc. Fauna et Flora Fennica* 65: 29-30.

Enroth, J. & Hedenäs, L. 1989. Presence of *Leucobryum juniperoideum* (Dicranaceae, Musci) in Sweden confirmed. *Mem. Soc. Fauna et Flora Fennica* 65: 31.

Hallingbäck, T. 2006. *Leucobryum juniperoideum* dansk blåmossa s. 394. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - *Leucobryum*. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Persson, H. 1943. Bryological notes. 1. *Svensk Bot. Tidskr.* 37: 161-168.

Rasmussen, L. 1973. *Leucobryum juniperoideum* (Brid.) C. Muell. och *Leucobryum glaucum* (Hedw.) Aongstr. i Danmark. *Lindbergia* 2: 137-138.

Författare

Nils Cronberg 1998. Rev. Tomas Hallingbäck 2006. Uppdaterad av Tomas Hallingbäck 2010.